

A Magyar Köztársaság nevében!

A Fővárosi Ítéltábla a Born és Gál Ügyvédi Iroda (ügyintéző dr. Gál Péter ügyvéd, 1037 Budapest, Bokor u. 9-13.) által képviselt felperesnek a Gárdos, Füredi, Mosonyi, Tomori Ügyvédi Iroda (ügyintéző dr. Tomori Erika ügyvéd, 1056 Budapest, Váci u. 81.) által képviselt alperes elleni kötvényen alapuló követelés iránti perében a Fővárosi Bíróság 2008. július 1-jén kelt 22.G.41.490/2006/27. számú ítélete ellen a felperes által előterjesztett fellebbezés folytán - nyilvános tárgyaláson - meghozta az alábbi

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 21.000 (huszonegyezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

..... a berlini 1914. március 2-án kötött kölcsönszerződés alapján un. többvalutás, többek között angol fontsterlingben meghatározott, különböző névértékű, bemutatóra szóló, évi 4,5 % kamatozású 50 éves futamidejű kölcsönkötvényeket, „kötelezvényt” bocsátott ki. A törlesztés a kötvényekhez csatolt törlesztési terv szerint sorsolás útján történt. A kamat fizetése félévenként július 1-jén és január 2-án vált esedékessé, fizetésre a kötvényekhez tartozó kamatszelvevények alapján került sor. A kamatszelvevények az esedékesség napjától számított 6 év, a tőkekövetelés pedig 20 év elteltével évültek el.

Az 1925. augusztus 14-én kötött Egyezményvel a felek a kötvények lejáratát 1984. január 1-jéig meghosszabbították. Azok a kötvénytulajdonosok, akik az

Egyezményhez hozzájárultak, kötelesek voltak a kötvényeket felülbélyegzés céljából bemutatni. A felülbélyegzés igazolta a tulajdonos részéről az egyezményhez való hozzájárulást.

A főváros törlesztési kötelezettségének 1945. január 2-át követően nem tett eleget, a magyar kötvénytulajdonosok részére 1946. január 2-át követően kamatszelvények kiállítására már nem került sor.

A 13.110/1948. Kormányrendelet 4.§-a - a jelen perben nem releváns kivételektől eltekintve - a magánjogi jogcímen 1946. augusztus 1-je előtt keletkezett követelések bírói úton történő érvényesítésének lehetőségét kizárta. E kormányrendeletet a 86/1987.(XII.29.) MT rendelet 1988. január 1-jei hatállyal hatályon kívül helyezte.

A felperes jogi képviselője útján 2006. július 3-án kelt levelében felszólította az alperest, hogy a által 1914-ben kibocsátott, a felperes birtokában lévő kötvényből adódó fizetési kötelezettségének tegyen eleget. Alperes a teljesítést megtagadta.

A felperes 2006. szeptember 20-án előterjesztett keresetében alperest 200 angol font tőke és annak 1944. július hó 1. napjától 1964. január hó 1. napjáig számított évi 4,5 % ügyleti kamata, valamint a 200 angol font tőkeösszeg és az előzőek szerint számított ügyleti kamat együttes összegének 1964. január 1. napjától a megfizetés napjáig számított évi 4,5 % késedelmi kamata angol fontban történő megfizetésére kérte kötelezni a Ptk. 75.§ (1) bekezdésére, 198.§-ára és 301.§-ára alapítva. Egyebek mellett előadta, birtokában van 1db, által a Bank forgalmazásában 1914. március 2-án 1029 sorszámon kibocsátott, többek között 200 angol fontra kiállított kötvénynek. Az értékpapír kibocsátásáról rendelkező, a és a Bank által 1914. március 2-án kötött szerződés szerint a kötvénytőke és kamatok megfizetéséhez szükséges összeget a kölcsönt felvevő Székesfőváros a Bank (és a kibocsátásban és forgalmazásban résztvevő többi bank) részére fizeti meg. A peresített kötvényen szereplő általános szerződési feltételek által is megerősítetten a kötvénybirtokosok felé viszont a bank köteles teljesíteni. Az alperes e rendelkezést elfogadta, a kötvénybirtokosok felé való teljesítési kötelezettséget vállalta. Az értékpapír megvásárlásával jogelődje és az értékpapír kibocsátói között kölcsönszerződés jött létre a kibocsátáskor hatályos jogszabályok és a kibocsátók által meghatározott és az értékpapírokon rögzített általános szerződési feltételek szerint. Ennek megfelelően alperes legkésőbb 1964. január 1-jén köteles lett volna a peresített kötvény bemutatójának megfizetni 200 angol font tőkét, továbbá a kamatokat. Alperes e kötelezettségének nem tett eleget, a tőke tekintetében 1964. január 1. napjától, az ügyleti kamatok tekintetében 1944. július 1. napjától késedelembe van.

Keresete alátámasztására okiratmásolatokat csatolt, köztük a kereset alapját képező kötvény fénymásolatát, amelyből megállapíthatóan a kötvény az Egyezményben foglaltaknak megfelelően felülbélyegzésre került.

Alperes a kereset elutasítását kérte, mindenekelőtt a követelés elévülésére hivatkozással. E körben előadta, az 1881. évi XXXIII. törvénycikknek az elévülésre vonatkozó részében a Ptk. hatálybalépése, 1960. május 1-je előtt még hatályban volt II. fejezetét az 1960. évi 11. számú tvr. (Ptké.) 95.§-a a Ptk. hatálybalépésének napjával hatályon kívül helyezte. A perbeli kötvények a Ptk. hatálybalépését követően 1964. január 1-jén, illetve az Egyezményhez történő hozzájárulásra tekintettel 1984. január 1-jén jártak le, a belőlük eredő követelések tehát ekkor váltak esedékessé. A kötvényekben foglalt követelések elévülésére ezért a Ptké. 75.§-ának (1) bekezdése szerint a Ptk. rendelkezései az irányadók. A Ptk. 324.§ (1) bekezdése a pénzkövetelések elévülési idejét öt évben állapítja meg. Ugyanakkor a perbeli kötvényeken alapuló követelések érvényesítését az esedékesség időpontjában a 13.110/1948.(XII.22.) Kormányrendelet kizárta. Az akadály 1988. január 1-jével szűnt meg, felperes a kötvényből eredő igényét a Ptk. 326.§ (2) bekezdése szerint ettől számított egy éven belül érvényesíthette. Ennek hiányában azonban követelése 1989. január 1-jén elévült. Állította, a Ptké. 85.§ (3) bekezdése alkalmazásának a perbeli esetben nem lehet helye, figyelemmel arra, hogy csak lejárt követelés érvényesíthető, abban az esetben pedig, ha az érvényesítés akadályba ütközik, az akadály ideje alatt az elévülés nem indul meg, hanem az érvényesíthetőség jogi, illetőleg egyéb akadály esetén az elévülés a lejárat időpontjától kezdve nyugszik és az akadály megszűnésekor indul meg. E körben utalt a BH. 2004.75. számú eseti döntésben foglaltakra. Egyebekben a felperes perbeli legitimációját, helytállási kötelezettsége fennálltát, a teljesítés pénznemét és a késedelmi kamatkövetelés megalapozottságát is vitatta.

A felperes vitatta, hogy a követelés elévült volna. Egyebek mellett kifejtette, tekintettel arra, hogy a 13.110/1948. Kormányrendelet még az esedékessé válást megelőzően kizárta az igény bírói úton történő érvényesítését, így az esedékesség napján - 1964. január 1-jén - a kötvényből eredő igény elévülésének nyugvása nyomban beállt. Ily módon az elévülés 1948. december hó 24. napjától 1988. január hó 1. napjáig nyugodott, ezért a Ptké. 85.§ (3) bekezdése értelmében a perbeli követelés nyugvására nézve alkalmazandó MTJ. 1293.§, valamint az 1881. évi XXXIII. törvénycikk 42.§-a szerint 2008. január 1-jén következhetett volna be, igényét pedig ezt megelőzően érvényesítette.

Utalt arra is, az elévülés abban az esetben sem következhetett be, ha arra a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni. Ez esetben ugyanis nem hagyható figyelmen kívül, hogy a Ptk. rendelkezései szerint a kötvényen alapuló igény nem évül el.

Az elsőfokú bíróság 2008. július 1-jén kelt 22.G.41.490/2006/27. számú ítéletével a keresetet elutasította, felperest az alperes részére 42.000 forint perköltség

megfizetésére kötelezte. Az ítélet indokolása szerint a perbeli kötvény felülbélyegzésére tekintettel az arra alapított igény 1984. január 1-jén vált esedékessé, ezért a felperesi igény elévülésére és az elévülés nyugvására a Ptké. 85.§ (1) és (3) bekezdése alapján a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni. A Ptk. 325.§ (2) bekezdése szerinti öt éves elévülési határidő 1989. január 1-jén járt le, ugyanakkor a 13.110/1948.(XII.24.) Kormányrendeletben foglaltakra figyelemmel az elévülés egészen 1988. január 1-jéig nyugodott. A Ptk. 326.§ (2) bekezdése szerinti egy éves igényérvényesítési határidő 1989. január 1-jén ugyancsak lejárt. E határidő lejártát követően a felperes igénye bírósági úton nem érvényesíthető, ezért az elévülési idő lejártá után előterjesztett kereset elutasításának volt helye. Az elévülés kérdésében egyebekben az elsőfokú bíróság utalt a BH.2004.75. számú határozat indokolásában foglaltakra is.

Az ítélettel szemben a felperes fellebbezett jogi képviselő útján. Az ítélet megváltoztatását, alperes kereset szerinti marasztalását kérte. Korábbi perbeli nyilatkozatait fenntartva hangsúlyozta, a perbeli követelés elévülése a Ptk. hatálybalépésekor nem volt folyamatban, az elsőfokú bíróság ezért tévesen alkalmazta a Ptké. 85.§ (1) bekezdését. Nem vitatta, hogy a perbeli kötvény a Ptk. hatálybalépését követően járt le, ugyanakkor továbbra is állította, az abban foglalt követelések elévülésére a Ptké. 75.§-ának (1) bekezdése szerint nem a Ptk. rendelkezései az irányadók, miután az elévülés a Ptk. hatálybalépésekor nem volt folyamatban, az elévülés nyugvása pedig nyomban beállt, amikor az elévülés megkezdődhetett volna. Az elévülés ezért az 1881. évi XXXIII. törvénycikk 35.§-a szerint húsz év eltelte után, csak 2007. december 31-én következhetett volna be. Utalt arra is, a kötvénykibocsátás alapjául szolgáló szerződés értelmében a kisorsolt kölcsönkötelezvények az esedékesség napjától számított húsz év múlva évülnek el. Tekintettel arra, hogy a sorsolásokat közismerten nem tartották meg, az esedékesség be sem állhatott, ily módon kérdéses, hogy az elévülés egyáltalán megindult-e.

Ismételten hivatkozott arra is, az elévülés a Ptk. rendelkezéseinek alkalmazása esetén sem következhetett be, figyelemmel arra, hogy a Ptk. 94.§ (2) bekezdése szerint az értékpapírra is alkalmazni kell a tulajdonjogra vonatkozó rendelkezéseket, a Ptk. 115.§ (1) bekezdése pedig kimondja, a tulajdoni igények nem évülnek el.

Utalt továbbá az 1982. évi 28. tvr. 7.§ (1) bekezdésére is, amely kimondja, a kötvényen alapuló követelések nem évülnek el. E körben kifejtette, e rendelkezés a kötvények lejártakor, 1984. január 1-jén már hatályban volt, így rendelkezéseit a perbeli kötvényekre is irányadónak kell tekinteni.

Állította azt is, a fizetési kötelezettség a 80/1992.(V.2.) Kormányrendelet 6.§ c) pontja alapján is fennáll, amely a fizetési kötelezettséget elismerte és deklarálta. Egyebekben állította azt is, a ki nem bocsátott kamatszervénnyel alapuló igény tekintetében az elévülést önmagában kizárja az a körülmény, hogy a kamatszervény hiányában az azon alapuló igény érvényesítésére sincs lehetőség, így az elévülés sem kezdődhet el.

Egyebekben úgy vélte, a perbeli jogviszonyra a kötvényekről rendelkező 285/2001.(XII.26.) Kormányrendelet rendelkezéseit is irányadónak kell tekinteni,

egyebek mellett azért, mert az 2002. január 1-jén, még az elévülési idő lejártát megelőzően lépett hatályba.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte, lényegében helyes indokaira tekintettel. A felperesi fellebbezésben foglaltakra hangsúlyozta, a követelés 1984. január 1-jén, a Ptk. hatálybalépését követően vált esedékessé, ezért elévülésére a Ptk. szabályait kell alkalmazni. Az elévülés nyugvása 1988. január 1-jén megszűnt, az elévülés mind a Ptk. 324.§ (1) bekezdése, mint a Ptk. 326.§ (2) bekezdése alapján 1989. január 1-jén bekövetkezett.

Kifejtette azt is, az 1982. évi 28. tvr. a hatálybalépése előtt kibocsátott perbeli kötvényekre nem alkalmazható, a 80/1992.(V.12.) Kormányrendelet alkalmazására pedig azért nincs lehetőség, mert a perbeli követelés elévülése 1992. május 12-ét megelőzően bekövetkezett. E jogszabályi rendelkezések alkalmazásának kizártsága körében a BH.2004.75. számú határozatban foglaltakra is utalt. Rámutatott arra is, a 285/2001.(XII.26.) Kormányrendelet perbeli esetre történő alkalmazása ellentmondana az irányadó jogelveknek, így a visszamenőleges hatály tilalmának, valamint a jogértelmezés alapvető szabályainak. Egyebekben hangsúlyozta azt is, a kötvény nem tulajdoni, hanem kötelmi igényt testesít meg, így a Ptk. 115.§ (1) bekezdése alkalmazásának sincs helye.

A fellebbezés az alábbiak szerint megalapozatlan.

A fellebbezésben foglaltakra tekintettel a perben érvényesített felperesi igény jellege és ettől feltételezetten a követelés elévülése kérdésében kellett állást foglalni.

Az igény jogi jellegének megítélésakor a Fővárosi Ítéltábla abból indult ki, hogy a kötvény kölcsönügyletet, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, amelyben a kibocsátó arra vállal kötelezettséget, hogy a kötvényben megjelölt pénzösszeget és kamatát, vagy esetleges egyéb járulékait meghatározott időtartam alatt megfizeti a kötvény tulajdonosának. A kötvény által megtestesített jogviszonyra alapított valamennyi követelés tehát kötelmi jellegű. Téves álláspontra helyezkedett ezért a felperes követelése dologi jogi jellegét illetően.

A továbbiakban a perbeli követelés elévülése tekintetében a Fővárosi Ítéltábla álláspontja a következő.

A Ptk. 1960. május 1-jén lépett hatályba.

A Ptk. hatályba lépéséről és végrehajtásáról rendelkező 1960. évi 11. tvr. (Ptké.) 75.§ (1) bekezdése szerint eltérő rendelkezés hiányában a Ptk. rendelkezéseit a

hatálybalépése előtt keletkezett jogviszonyokból eredő és jogerős határozattal még el nem bíralt jogokra és kötelezettségekre is alkalmazni kell.

A 85.§ (3) bekezdése akként rendelkezik, az elévülésnek a Ptk. hatálybalépését megelőzően bekövetkezett nyugvására, megszakadására és megrövidülésére a korábbi jogot kell alkalmazni.

Az idézett jogszabályi rendelkezések összevetéséből az következik, az elévülés körében a Ptk-t megelőző korábbi jog alkalmazásának akkor van helye, ha a követelés elévülése a Ptk. hatálybalépésekor már megkezdődött, figyelemmel arra, hogy az elévülés nyugvása, megszakadása, illetőleg megrövidülése csakis az elévülés folyamatban léte alatt értelmezhető.

A perbeli kötvények futamideje jóval a Ptk. hatálybalépését követően, 1984. január 1-jén járt le, így a perbeli követelés ezen időpontban vált esedékessé, és elévülése is szintén ebben az időpontban vette kezdetét. Ebből következően pedig a felperesi követelés elévülésére nézve a Ptk. 85.§ (3) bekezdésében és 75.§ (1) bekezdésében foglaltak alapján a Ptk. elévülési szabályait kell irányadónak tekinteni, a Ptk. 85.§ (3) bekezdése szerinti korábbi jog alkalmazása kizárt.

A Ptk. 324.§ (1) bekezdése szerint a követelések főszabályként öt év alatt évülnek el.

A 325.§ (1) bekezdése úgy rendelkezik, elévült követelést bírósági úton érvényesíteni nem lehet.

A 326.§ (1) bekezdése értelmében az elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált. A (2) bekezdése pedig kimondja, ha a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni, az akadály megszűnésétől számított egy éven belül a követelés akkor is érvényesíthető, ha az elévülési idő már eltelt, vagy abból egy évnél kevesebb van hátra.

A 327.§ (1) bekezdése értelmében a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítás a követelés bírósági úton való érvényesítése, továbbá megegyezéssel való módosítása - ideértve az egyezséget is -, végül a tartozásnak a kötelezett részéről való elismerése megszakítja az elévülést. A (2) bekezdés szerint továbbá az elévülés megszakadása, illetőleg az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezése után az elévülés újból megkezdődik.

A perbeli esetben a kötvényekből eredő követelés 1984 január 1-jén bekövetkezett esedékessé válása időpontjában a 13.110/1948. Kormányrendelet rendelkezései kizárták a követelés érvényesítését. Az igényérvényesítést akadályozó jogszabályt a 86/1987.(XII.29.) MT rendelet 1987. december 31-i hatállyal hatályon kívül helyezte, így módon 1988. január 1-jén a követelés érvényesítését gátló akadály megszűnt. Ekkor a Ptk. 324.§ (1) bekezdésében írt öt éves elévülési időből még egy év volt hátra, felperes tehát igényét 1989. január 1-jéig érvényesíthette. Felperes az elévülési idő lejártát megelőzően nem szólította fel alperest írásban, a Ptk. 327.§ (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően követelése teljesítésére, keresetét pedig

2006. szeptember 20-án, olyan időpontban terjesztette elő, amikor a követelés már elévült. Helytálló tehát az elsőfokú bíróság keresetet elutasító határozata.

A felperes fellebbezésében az első fokú eljárásban előadottakon túlmenően több olyan új tényre, körülményre is hivatkozott - így a perbeli kötvények kisorsolásának hiányára, valamint - egyebekben a perbeli kötvényekre nézve nem alkalmazható - az 1982. évi 28. tvr., a 80/1992.(V.2.) Kormányrendelet, a 285/2001.(XII.26.) Kormányrendelet rendelkezéseire -, amely felperesi előadások vizsgálatára a Pp. 235.§ (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel a másodfokú eljárásban már nem volt jogszabályi lehetőség.

A kifejtettekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253.§ (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 78.§ (2) bekezdése és a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3.§ (5) bekezdése alkalmazásával felperest kötelezte az alperes általános forgalmi adót is magában foglaló ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltsége megfizetésére.

Budapest, 2009. február 13.

. Rózsa Éva s. k.
a tanács elnöke

Dr. Felker László s. k.
előadó bíró

Dr. Rutkai Éva s. k.
bíró

A kiadmány hitelül:

Kiss Sándorné
tisztviselő